

Rod i broj imenice *jetra*

The Gender and number of the Croatian noun “*jetra*” (liver)

Klječanić Franić, Ž., M. Torti

Sažetak

U hrvatskom jeziku imenica *jetra* ima dva gramatička roda i broja. Najčešće se upotrebljava kao imenica ženskog roda koja ima jedninu i množinu, ali se nalazi i kao imenica srednjeg roda koja ima samo množinu. U ovom smo radu pregledali suvremene normativne priručnike te istražili koji se gramatički rod imenice *jetra* preporučuje. Provjerili smo i kojeg je roda *jetra* u biomedicinskim rječnicima. Istražili smo pojavnost ženskog i srednjeg roda u biomedicinskoj publicistici te humanoj i veterinarskoj udžbeničkoj literaturi, uz preporuku kojem gramatičkom rodu dati prednost.

Ključne riječi: *jetra*, biomedicinsko nazivlje, gramatički rod, gramatički broj

Abstract

In the Croatian language the noun “*jetra*” (liver) has two grammatical genders and numbers. It is most often used as a feminine noun which has a singular and a plural form, but it is also found as a neuter noun, which only has a plural form. In this article, we reviewed the contemporary normative handbooks, and researched which grammatical gender of the noun “*jetra*” is recommended. We also verified which gender is applied to “*jetra*” in biomedical dictionaries. We researched the use of the feminine and neuter genders in biomedical publications and human and veterinary textbook literature, with a recommendation of which grammatical gender should be preferred.

Key words: “*jetra*” (liver), biomedical nomenclature, grammatical gender, grammatical number

Uvod

Imenice su promjenjive riječi čije su gramatičke osobine rod, broj i padež. Gramatička kategorija roda očituje u slaganju imenica s pridjevnim riječima, a razlikuju se muški, ženski i srednji rod (konj – kobila – ždrijebe). Prema gramatičkom broju hrvatske gramatike razlikuju imenice koje imaju jedninu i množinu (konj – konji) te one koje imaju samo množinu i nazivaju se *pluralia tantum* (pluća) (Barić, 1997.). Postoje međutim imenice pri čijem će se određivanju roda i broja prosječno obrazovan hrvatski govornik zbuniti i nerijetko pogriješiti. Naime osim dvorodovnih imenica za koje je karakteristično kolebanje gramatičkog roda (bol, mlad) (Talanga, 2011.), uočava se problem

pri određivanju roda onih imenica koje imaju samo jedninu ili samo množinu. Tako će za imenicu *djeca* mnogi reći da se radi o srednjem rodu množine, smatrajući da je taj oblik množina od imenice *dijete*, premda se radi o zbirnoj imenici koja je ženskog roda i ima samo jedninu (usp. *ova djeca – s ovom djecom i ova žena – s ovom ženom*). Za *leđa* će pak reći da je imenica ženskog roda jednine, a radi se o imenici koja je srednjeg roda i ima samo množinu (usp. *ova leđa – s ovim leđima i ova sela – s ovim selima*) (Tafra, 2007.). Zbunjuje vjerojatno značenje tih imenica, naime *djeca* označuju mnogo osoba, a gramatički imaju samo jedninu (*singulare tantum*), dok *leđa* označuju jedan dio tijela, a gramatički imaju samo množinski

Jetra, ž. r.

Jednina	Množina
G jetre	G jetara
D/L jetri	D/L jetrama
A jetru	A jetre
I jetrom	I jetrama

Slika 1. Sklonidba jetre

Jetra, s. r. pl. t.

G jetara
D/L jetrima
A jetra
I jetrima

Slika 2. Sklonidba jetara

oblik (*plurale tantum*). Tafra (2007.) ističe da je rodovni sustav u hrvatskom jeziku složeniji od jednostavne podjele iz hrvatskih školskih gramatika te upućuje i na višeznačnost kategorije gramatičkog broja. Slabo razumijevanje gramatičke kategorije roda i broja pojedinih imenica, čak i među jezikoslovcima i studentima filoloških studija, pripisuje utjecaju semantike na gramatiku, nerazlikovanju nove riječi od oblika iste riječi (imenica djeca nije množinski oblik imenice dijete) te nedostatnoj i čak pogrešnoj obradi tih kategorija u jezičnim priručnicima.

U ovom smo radu istražili rod i broj imenice jetra. Ta je imenica i u starim i u suvremenim hrvatskim tekstovima, i u književnosti i kao stručni naziv u biomedicinskoj literaturi, zabilježena kao imenica ženskog roda i kao imenica srednjeg roda. Kao imenica ženskog roda ona ima jedninu i množinu, a kao imenica srednjeg roda ima samo množinu, odnosno pripada skupini imenica *pluralia tantum* (slike 1 i 2).

O rodu *jetre* pisao je Loknar (1969.), koji na temelju rječničkog, novinskog i korpusa znanstvenih tekstova zaključuje da u hrvatskom književnom jeziku prevladava *jetra* kao imenica srednjeg roda *plurale tantum* te da nema lingvističkih razloga koji bi išli u prilog upotrebi imenice *jetra* u ženskom rodu. Tri-desetak godina poslije Vukojević i Hudeček (2003.) preispituju Loknarov zaključak te zaključuju da nor-

mativnu prednost treba dati upravo ženskom rodu te imenice. Pronalaze da je *jetra* u ženskom rodu obilato potvrđena u hrvatskom književnom jeziku od samih njegovih početaka. Naime prema *Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika* (tzv. Akademijin rječnik) *jetra* kao imenica ženskog roda pojavljuje se već u 15. st., potvrdu tog oblika nalaze zatim i u *Bibliji* Bartola Kašića iz 1625. i drugim tekstovima. U *Jednomilijunskome korpusu hrvatskoga književnog jezika* nalaze *jetru* i u ženskom i u srednjem rodu, ističući da je oblik u srednjem rodu potvrđen samo u književnoumjetničkom funkcionalnom stilu. Autori navode da je *jetra* u popularno-znanstvenoj i znanstvenoj literaturi te u kulinarskom nazivlju potvrđena isključivo kao imenica ženskog roda. Imenica srednjeg roda, smatraju, u hrvatski je standardni jezik ušla ponajprije iz kajkavskog jezika, u kojemu je ona isključivo imenica srednjeg roda, te iz čakavskog jezika, i zapravo nikad nije bila stabilna hrvatska norma.

Nas je zanimalo kojega je roda imenica *jetra* u suvremenim biomedicinskim tekstovima, pri čemu smo se zapitali i utječe li na izbor roda semantika, odnosno anatomske i morfološke značajke ovoga tjelesnog organa.

Jetra u jezičnim priručnicima

Normativni priručnici imenicu *jetra* različito tretiraju. Rječnici razlika između hrvatskoga i srpskog književnog jezika u dva različita razdoblja među kojima je proteklo pola stoljeća (Guberina i Krstić, 1940.; V. Brodnjak, 1991.) imenicu *jetra* u srednjem rodu smatraju hrvatskom, dok oblik u ženskom rodu drže tipičnijim za srpski jezik. *Jezični savjetnik s gramatikom* (Pavešić, 1971.) preporučuje ipak ženski rod jer se radi o jednom, i to neparnom organu. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* (Skok, 1971.) navodi oznake ženskog roda u jednini, ali i srednjeg roda u množini, te množinski oblik objašnjava time da se *jetra* sastoji od više komada. *Hrvatski pravopis* (Babić-Finka-Moguš, 1996.) uz imenicu *jetra* navodi i oblik u genitivu množine (*jetara*), uz napomenu da se radi o množini srednjeg roda. U *Hrvatskom jezičnom savjetniku* (Barić i sur., 1999.) imenica *jetra* srednjeg je roda pl. t. te se kao primjeri navode i frazem (*ide mi na jetra*), i značenje anatomske organe (*bole me jetra*), i kulinarski kontekst (*pirjati jetra, pašteta od guščjih jetara*). U *Rječniku hrvatskoga jezika* (Šonje, 2000.) *jetra* je također srednjeg roda pl. t., a genitiv je *jetara*. Anić u *Velikom rječniku hrvatskoga jezika* (2003.) i u *Rječniku hrvatskoga jezika* (2007.) *jetru* određuje kao imenicu ženskog roda, opisujući je u prvom kao unutarnji organ u čovjeka i životinja, jajasta oblika, a u drugome kao neparnu, najveću tjelesnu žlijezdu. U

Tablica 1. Imenica jetra u medicinskim rječnicima i priručnicima

Izvor	Primjer
<i>Medicinski leksikon (1992.)</i>	<i>gornja i donja površina jetre (ž. r.)</i>
<i>MSD Medicinski priručnik: za pacijente (Ivančević, 2002.)</i>	<i>bolesti jetre (ž. r.)</i>
<i>Englesko-hrvatski medicinski rječnik (Miščin, 2005.)</i>	<i>liver transplant – transplantacija jetre (ž. r.)</i>
<i>Rječnik latinskoga i hrvatskoga medicinskoga nazivlja (Loknar, 2003.)</i>	<i>hepatohaemia – hepatohemija: zastoj krvi u jetrima (s. r.)</i>
<i>Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja (Padovan, 2006.)</i>	<i>insuficijencija jetre (ž. r.)</i>
<i>Englesko-hrvatski medicinski rječnik (Jernej, 2006.)</i>	<i>liver cirrhosis – ciroza jetre (ž. r.)</i>
<i>Englesko-hrvatski rječnik medicinskog nazivlja (Jernej, 2008.)</i>	<i>liver atrophy – atrofija jetre (ž. r.)</i>

Etimološkom rječniku hrvatskoga jezika (Matasović i sur., 2016.) jetra je srednjeg roda pl. t., uz napomenu da dio slavenskih jezika, uključujući hrvatski standardni jezik, ima odraz množinskog oblika kao u leđa, pluća, dok je u nekim hrvatskim dijalektima nominativ množine srednjeg roda shvaćen kao nominativ jednine srednjeg roda. Školski rječnik hrvatskoga jezika (<https://rjecnik.hr/>) jetru kao anatomski organ ima u ženskom rodu, s napomenom da je srednji rod pl. t. te imenice sinonim ženskom rodu i zasebnom natuknicom u kojoj je ta imenica u srednjem rodu dio frazema (ići na jetra). U terminološkoj bazi STRUNA (<http://struna.ihj.hr/>) jetra je ženskog roda, što vidimo iz njezine definicije i sročnosti, odnosno slaganja s predikatom: žlijezda smještena u trbušnoj šupljini ispod ošita koja izlučuje žuč.

Dok mnogi od spomenutih rječnika, pravopisa i savjetnika drže da je imenica *jetra* srednjeg roda i u množini, u medicinskim je jednojezičnim i dvojezičnim rječnicima i priručnicima ona najčešće ženskog roda (tablica 1). Iako ovi rječnici i priručnici ne navode oznaku roda uz imenicu *jetra*, prema njezinu obliku u kosim padežima zapažamo da se radi o jednini ženskog roda (*jetre*), a ne o srednjem rodu množine (*jetara*).

Jetra u stručnoj i znanstvenoj biomedicinskoj publicistici

U stručnim i znanstvenim člancima *jetra* je najčešće ženskoga roda, ali nalazi se i srednji rod. Pretragom naslova i sažetaka na portalu *Hrčak*, područje *Biomedicina i zdravstvo*, nalazimo da je *jetra* većinom ženskog roda, ali nađe se i srednji rod. Primjerice upisom u pretražnik lokativnog oblika imenice

jetra u ženskom rodu (*u jetri*) pojavit će se 152 članka koja sadržavaju traženi pojam, no naći će se i 23 rezultata za lokativni oblik srednjeg roda množine (*u jetrima*) kao i genitivni i akuzativni oblici te imenice u srednjem rodu (tablica 2).

Primjere za imenicu *jetra* u srednjem rodu u biomedicinskoj publicistici potražili smo i u Hrvatskoj znanstvenoj bibliografiji CROSB (tablica 3).

Kolebanje gramatičkoga roda imenice *jetra* u znanstvenoj i stručnoj publicistici iz biomedicine i zdravstva do izražaja dolazi osobito tamo gdje se u istim tekstovima ona pojavljuje u oba roda. Najčešće je slučaj da se uz većinski srednji rod, *jetra* pojavi i u ženskom rodu. Tako se primjerice u članku iz infektologije (Prolongirano liječenje diseminirane ehinokokozе – prikaz bolesnika, *Infektološki glasnik*, 2019.) *jetra* u lokativu i akuzativu pojavljuje i u ženskom rodu (na jetri vidljive brojne cistične formacije, mogućnost toksičnog učinka lijeka *na jetru*) i u srednjem rodu (radi se o hidatidnoj cističnoj bolesti koja je zahvatila *jetra*, hidatidne ciste verificirane *u jetrima*, multiple promjene *u jetrima*). U jednom članku iz anatomije (Anatomske i morfološke značajke tuna (*Thunnus Thynnus*) iz uzgoja i otvorenog mora, *Ribarstvo*, 2008.) u sedam primjera *jetru* nalazimo u srednjem rodu (s posebnim osvrtom *na jetra*, količina masti skladištena *u jetrima*, *jetra* su opsežan organ itd.), no onda nailazimo i na primjer u kojemu je ona u ženskom rodu (prosječne mase tuna i mase *jetre*).

Jetra u udžbenicima humane i veterinarske medicine

Pregledom većeg broja suvremenih srednjoškolskih i sveučilišnih udžbenika iz humane medicine ni-

Tablica 2. Primjeri s portala Hrčak u kojima je imenica jetra u

Primjeri u naslovima radova
Sadržaj teških metala u <i>jetrima</i> i bubrežima goveda iz južne Nigerije (<i>Veterinarski arhiv</i> , 2008.)
Biokemijske i histološke promjene u <i>jetrima</i> štakora uzrokovane cipermetrinom i beta-ciflutrinom (<i>Arhiv za higijenu rada i toksikologiju</i> , 2013.)
Primjeri u sažecima radova
Cilj je ovog rada prikazati probavni sustav tuna, s posebnim osvrtom na <i>jetra</i> (<i>Croatian Journal of Fisheries: Ribarstvo</i> , 2008.)
Iz seruma bolesnika s fibrozom <i>jetara</i> moguće je dobiti jedinstven proteinski profil karakterističan za ovo patološko stanje. (<i>Medicina Fluminensis</i> , 2009.)
Hepatička encefalopatija je reverzibilna neurološko-psihijatrijska komplikacija akutne ili kronične jetrene bolesti zbog onemogućenosti <i>jetara</i> u razgradnji neurotoksina koji pristižu iz tankoga crijeva. (<i>Medicinski vjesnik</i> , 2010.)
Kako se biotransformacija oba spoja odvija u <i>jetrima</i> , a <i>jetra</i> su zbog svoje metaboličke, ekskrecijske i sekrecijske uloge osjetljiva na djelovanje ksenobiotika ... (<i>Veterinarska stanica</i> , 2011.)
Također, mogu uzrokovati ozljede unutarnjih organa (pluća, pneumotoraks, hemotoraks, tamponada srca, ozljede <i>jetara</i> , slezene, želuca, vijuga crijeva i sl.) (<i>Sestrinski glasnik</i> , 2013.)
Nakon 4 i 15 dana u <i>jetrima</i> i škragama pokusnih životinja izmjerene su aktivnosti katalaze i glutation S-transferaze ... (<i>Arhiv za higijenu rada i toksikologiju</i> , 2014.)
... prisutnost odabranih bakterijskih uzročnika u brisovima kloake pilića, morfologiju <i>jetara</i> i crijeva pilića ... (<i>Poljoprivreda</i> , 2014.)
Razlike u imunolokalizaciji citokroma c u <i>jetrima</i> i bubrežima pokazatelj su snažnijeg apoptotičkog učinka novoga lijeka ... (<i>Arhiv za higijenu rada i toksikologiju</i> , 2015.)
... prikazane su nove informacije o koncentraciji tragova metala (arsen, As; kadmij, Cd; bakar, Cu; živa, Hg; olovo, Pb) u mišićima, <i>jetrima</i> i gonadama mačke crnouste ... (<i>Acta Adriatica: International Journal of Marine Sciences</i> , 2016.)
MR abdomena i zdjelice: multiple promjene u <i>jetrima</i> , slezeni te plućnim bazama idu u prilog ehinokoknih cisti. (<i>Infektološki glasnik</i> , 2019.)
MR abdomena i zdjelice: multiple promjene u <i>jetrima</i> , slezeni te plućnim bazama idu u prilog ehinokoknih cisti. (<i>Infektološki glasnik</i> , 2019.)

Tablica 3. Primjeri imenice jetra u srednjem rodu u CROSBÍ-ju

Primjeri iz baze CROSBÍ
Analiza unutarstanične raspodjele odabranih metala i nemetala u <i>jetrima</i> potočne pastrve (<i>Salmo trutta</i> Linnaeus, 1758) iz rijeke Krke (Knjiga sažetaka Četvrtog simpozija studenata biološkog usmjerenja, 2018.)
Na primjeru liječenja jelena običnoga u državnom otvorenom lovištu broj: III/39 – "OPEKE II" primjetan je pad broja metilja i cista u jelenskim <i>jetrima</i> od 2016. do 2018. godine. (Zbornik predavanja, Veterinarski dani, 2018.)
Usporedbom broja metilja i lovne sezone statistički značajno veći broj metilja u <i>jetrima</i> jelena utvrđen je u sezoni 2007/2008, u odnosu na 2009/2010, odnosno u 2011/2012 u odnosu na 2008/2009, 2009/2010 i 2010/2011. (Doktorska disertacija, 2017.)
Trupovi sisajuće janjadi na tržište tradicionalno dolaze s glavom, organima prsne šupljine i <i>jetrima</i> , te prekriveni potrbušnim lojem ... (Zbornik predavanja, Dani paške ovce i pašskog sira, 2010.)

smo pronašli primjere za imenicu *jetra* u srednjem rodu. Srednjoškolski udžbenici *Interna medicina* (2001.) te *Patologija i patofiziologija* (2010.) imaju cirozu *jetre* i upalu *jetre*. *Praktična klinička onkologija* (2021.) ima tumore *jetre*, u *Medicinskoj mikrobiologiji* (2019.) nalazimo oštećenje *jetre*, u *Medicinskoj fiziologiji* (2017.) cirozu *jetre*, a u knjizi *Ultrazvuk abdomena* (2015.) anatomske strukture *jetre*. Knjige iz farmakologije *Imunokemija* (2015.) i *Temeljna i klinička farmakologija* (2020.) također imaju *jetru* u ženskom rodu.

Za razliku od humane medicine, u udžbenicima veterinarske medicine *jetra* se pojavljuje i u jednom i u drugom rodu. *Anatomija domaćih sisavaca* (Zobundžija i sur., 2009.) govori o obliku, položaju i vrsnim specifičnostima *jetre*, u *Veterinarskoj histologiji* (Kozarić, 1997.) nalazimo da je površina *jetre* prekrivena vezivnotkivnom ovojnicom, u *Medicinskoj embriologiji* (Sadler, 2008.) da u 10. tjednu težina *jetre* iznosi oko 10 % ukupne tjelesne težine fetusa. U udžbeniku *Osnove razudbe domaćih životinja* (Grabarević, 2016.) nalazimo da u svih vrsta domaćih životinja *jetra* ima režnjevitu građu koja je dobro izražena u pasa. U navedenim je primjerima *jetra* ženskog roda. No nalazimo i udžbenike u kojima je *jetra* srednjeg roda. Primjerice *Bakterijske i gljivične zoonoze* (Cvetnić, 2013.) govore o transplantaciji *jetara*, *Veterinarska kirurgija i anesteziologija* (Matičić i Vnuk, 2010.) navodi da je fibrinogen protein plazme koji se sintetizira u *jetrima*, a *Veterinarska imunologija* (Šeol Martinec i Herak Perković, 2013.) da se u

Tablica 4. Primjeri kolebanja roda imenice *jetra* u Veterinarskom priručniku

Poglavlje Akutni hepatitis
Područje jetara (s. r.) je osjetljivo, pa konji mogu očitovati tenezam kod defeciranja. Govedima se katkad može opipati povećana <i>jetra</i> (ž. r.) u desnoj paralumbalnoj šupljini.
Poglavlje Kronični hepatitis i ciroza jetara
Prije biopsije poželjna je ultrazvučna pretraga <i>jetara</i> (s. r.). Sumnja na cirozu postavlja se detekcijom male <i>jetre</i> (ž. r.) s nepravilnom površinom i strukturom.
Poglavlje Kronični hepatitis zbog taloženja bakra u jetrima
Hemoliza je vjerojatno rezultat oslobađanja bakra iz <i>jetara</i> (s. r.) u krv zbog hepatocelularne nekroze. Budući da je funkcija <i>jetre</i> (ž. r.) smanjena, hemoliza redovito završava teškim ikterusom.

jetrima sinusoidne Kupferove stanice smatraju makrofagima čija je zadaća skupljanje antigena iz krvi.

U knjigama jednako kao i u publicistici kolebanje gramatičkog roda *jetre* ne nalazimo samo među različitim izdanjima nego i na razini istog teksta. Za razliku od petog izdanja *Veterinarskog priručnika* (1996.), u kojemu je *jetra* ženskog roda, u šestom se izdanju (2012.) inzistiralo na srednjem rodu. Čitatelj će međutim povremeno naići i na ženski rod, a primjeri pokazuju da se rod *ove* imenice razlikuje od rečenice do rečenice (tablica 4).

U sva tri primjera *jetra* se u prvoj rečenici nalazi u srednjem rodu, a u rečenici koja slijedi u ženskom rodu. S obzirom na to da je u naslovima poglavlja isključivo srednji rod, te se i u tekstu većinom nalazi srednji rod, očito je nastojanje da se *jetra* piše kao *plurale tantum* srednjeg roda, no pojava i ženskog roda, koji se provlači kroz cijelu knjigu, upućuje na izrazitu nestabilnost tog oblika.

Ženski ili srednji rod?

Vukojević i Hudeček (2003.) u svom radu ne pronalaze potvrde za imenicu *jetra* u srednjem rodu u popularno-znanstvenom i znanstvenom funkcionalnom stilu, već samo imenicu ženskog roda. No članci i udžbenici koje smo u ovom radu istražili potvrđuju da se u suvremenim znanstveno-stručnim i pedagoškim tekstovima, premda ženski rod prevladava, *jetra* može naći i u srednjem rodu. S obzirom na preporuku više jezičnih savjetnika da se *jetra* piše kao srednji rod množine, u suvremenim tekstovima lektorski odabir tog oblika nije neočekivan. Vukoje-

vić i Hudeček (2003.) ističu sociolingvističke razloge zagovaranja srednjeg roda, odnosno težnju normativista u razdoblju kad je unitaristička jezična politika prijetila opstojnosti hrvatskog jezika da se u standardizaciji odabere varijanta koja se razlikuje od srpske, a budući da je *jetra* u ženskom rodu smatrana tipičnijom za srpski jezik, izbor je pao na srednji rod te imenice. Stručnjaci koji preferiraju srednji rod pak razloge nalaze u semantici navodeći da je ovaj tjelesni organ reznjevite građe te je srednji rod, koji ima samo množinski oblik, prihvatljiviji i logičniji.

Zanimljivo je da u humanoj medicini *jetru* nalazimo samo u ženskom rodu, za razliku od veterinarske medicine gdje je u više udžbenika *jetra* u srednjem rodu. Nameće se pitanje razlikuje li se građa *jetre* u čovjeka i životinja. *Jetra* je najveći žljezdani organ u tijelu, koji se i u čovjeka i u životinja sisavaca sastoji od četiriju reznjeva. U čovjeka *jetra* ima dva glavna reznja, pri čemu je desni oko šest puta veći od lijevog. Na donjoj su strani *jetre*, nepotpuno izdvojena od desnog reznja, dva manja reznja, prednji (četvrtasti) i stražnji (repasti) (Krmptić-Nemanić i Marušić, 2007.). U životinja oblik *jetre* ovisi o dostupnom prostoru u trbušnoj šupljini, pa je u onih dugog trupa izdužena, dok je u životinja kratkog trupa kraća i šira (Kent, 1987.). *Jetra* nižih kralježnjaka, ptica, riba, reptila i vodozemaca, cjevasta je (tubularna), dok je u sisavaca reznjevita (lobularna) (Hardman i sur., 2007.). Ovisno o životinjskoj vrsti osnovni *jetreni* reznjevi dodatno su podijeljeni. Tako su u pasa, mačaka i svinja lijevi i desni reznjaj dodatno podijeljeni na lateralni i medijalni podreznjaj. Svinje nemaju repasti reznjaj, već repasti izdanak, odnosno nastavak. Kod konja je lijevi reznjaj podijeljen na dva podreznja, lateralni i medijalni, dok se *jetra* preživača sastoji od četiri glavna reznja, bez podreznjeva (Dyce i sur., 2010.). Histološki pak gledano *jetra* je sastavljena od tisuću *jetrenih* reznjaja.

Premda se *jetra* u čovjeka i životinja razlikuje s obzirom na veličinu, broj i raspodjelu reznjeva i podreznjeva, zajednička im je značajka da se radi o jednom, neparnom organu te donekle različita morfologija u različitim vrstama ne bi trebala biti razlogom da se taj naziv u jedne vrste upotrebljava kao imenica ženskog roda, a u druge kao imenica srednjeg roda. Dosljednost u upotrebi imenice *jetra* u ženskom rodu u humanoj medicini trebala bi biti poticaj da se i u veterinarskoj medicini i drugim disciplinama prihvati i ustali taj oblik koji, uostalom, preporučuje većina medicinskih rječnika i priručnika. Prednost bi imenici *jetra* u ženskom rodu u veterini trebalo dati i zbog očite nestabilnosti oblika u srednjem rodu. Naime u tekstovima u kojima se *jetra* nastoji pisati u srednjem rodu

nerijetko se pojavi i ženski rod, a takvo kolebanje na razini jednog teksta ostavlja dojam jezičnog i terminološkog nemara i/ili neznanja. *Jetra* kao sastavnica frazema (*ići komu na jetra*, *izjesti komu jetra*) ostaje u srednjem rodu jer su frazemi ustaljene sveze riječi koje se upotrebljavaju u gotovu obliku.

Zaključak

Hrvatski jezični savjetnici i priručnici imenicu *jetra* gramatički označuju kao srednji rod *plurale tantum* i ženski rod jednine. U medicinskim rječnicima i priručnicima *jetra* je većinom ženskog roda. U znanstveno-stručnim i pedagoškim tekstovima najčešće se nalazi kao imenica ženskog roda, no pojavljuje se i oblik u srednjem rodu množine. U tekstovima u kojima je *jetra* u srednjem rodu množine upotreba tog oblika često je nedosljedna te se zapaža kolebanje dvaju rodova. *Jetra* je u ženskom rodu u hrvatskom književnom jeziku potvrđena od njegovih početaka te nema lingvističkih razloga da se normativna prednost daje obliku u srednjem rodu. Premda se kao anatomski organ sastoji od više režnjeva, što je osobito izraženo u nekih životinjskih vrsta, radi se o neparnom i nedjeljivom organu, te nema ni semantičke zapreke da *jetra* kao stručni naziv u biomedicini ne bude imenica ženskog roda. Normativnu bi prednost stoga trebalo dati obliku koji u biomedicinskoj literaturi i prevladava, ženskom rodu imenice *jetra*.

Literatura

- ANIĆ, V. (2003): Veliki rječnik hrvatskoga jezika. Novi liber, Zagreb
- ANIĆ, V. (2007): Rječnik hrvatskoga jezika. Novi liber – Europapress Holding, Zagreb
- BABIĆ, S., B. FINKA, M. MOGUŠ (1996): Hrvatski pravopis. Školska knjiga, Zagreb
- BARIĆ, E., M. LONČARIĆ, D. MALIĆ, S. PAVEŠIĆ, M. PETI, V. ZEČEVIĆ, M. ZNIKA (1997): Hrvatska gramatika. Školska knjiga, Zagreb
- BARIĆ, E., L. HUDEČEK, N. KOHAROVIĆ, M. LONČARIĆ, M. LUKENDA, M. MAMIĆ, M. MIHALJEVIĆ, L.J. ŠARIĆ, V. ŠVAČKO, L. VUKOJEVIĆ, V. ZEČEVIĆ, M. ŽAGAR (1999): Hrvatski jezični savjetnik. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Pergamena – Školske novine, Zagreb
- BRODNJAK, V. (1991): Razlikovni rječnik srpskog i hrvatskog jezika. Školske novine, Zagreb
- GUBERINA, P., K. KRSTIĆ (1940): Razlike između hrvatskoga i srpskoga književnog jezika. Mala knjižnica Matice Hrvatske, Zagreb
- JERNEJ, B. (2006): Englesko-hrvatski medicinski rječnik. Školska knjiga, Zagreb
- KRMPOTIĆ-NEMANIĆ, J., A. MARUŠIĆ (2007): Anatomija čovjeka, 2. korigirano izdanje. Medicinska naklada, Zagreb.
- LOKNAR, V. (1969): Kojega su roda jetra? Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika, 17, 126-128.
- LOKNAR, V. (2003): Rječnik latinskoga i hrvatskoga medicinskoga nazivlja. Medicinska naklada, Zagreb
- MATASOVIĆ, R., T. PRONK, D. IVŠIĆ, D. BROZOVIĆ RONČEVIĆ (2016): Etimološki rječnik hrvatskoga jezika. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb
- MATIČIĆ, D., D. VNUK (2010): Veterinarska kirurgija i anesteziologija. Medicinska naklada, Zagreb
- PADOVAN, I. (ur.) (2006): Enciklopedijski rječnik humanog i veterinarskog medicinskog nazivlja. HAZU, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb
- PADOVAN, I. (ur.) (1992): Medicinski leksikon. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb.
- SKOK, P. (1971): Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb
- STRUNA: <http://struna.ihjj.hr/>
- Školski rječnik hrvatskoga jezika: <https://rjecnik.hr/>
- ŠONJE, J. (2000): Rječnik hrvatskoga jezika. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb
- TAFRA, B. (2007): Broj i rod ispočetka. Filologija, 49, 211-233.
- TALANGA, T. (2011): Kolebanje imeničkoga roda u hrvatskome jeziku. Jezik 58 (5), 161-181.
- VUKOJEVIĆ, L., L. HUDEČEK (2003): Jetra – imenica ženskog ili srednjeg roda? Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. 29 (1), 355-362.
- DYCE, K. M., W. O. SACK, C. J. G. WENSING (2010): Textbook of Veterinary Anatomy, 4th Edition. Saunders Elsevier. St. Louis, Missouri.
- HARDMAN, R. C., D. C. VOLZ, S. W. KULLMAN, D. E. HINTON (2007): An In Vivo Look at Vertebrate Liver Architecture: Three-Dimensional Reconstructions from Medaka (*Oryzias latipes*). Anat. Rec. (Hoboken) 290, 770-782.
- KENT, G. C. (1987): Comparative Anatomy of the Vertebrates, 7th Edition. Wm. C. Brown Publishers. Dubuque, Iowa. Melbourne, Australia. Oxford, England